

Litteratur-Oversigt

Vi bringer her efter Sædvane en kort Oversigt over, hvad der i 1945 er kommet os for Øje af historisk-topografisk Litteratur omhandlerende Holbæk Amt.

Danmarks fredede Huse i Provinserne Øst for Storebælt, udarb. for Foren. til gamle Bygningers Bevaring af Dr. phil. Vilh. Lorenzen og udgivet af Turistforeningerne. Amt for Amt og By for By gennemgaaes her de fredede Bygninger af en kyndig Arkitekturhistoriker; Bogen er rigt illustreret med Billeder af Slotte, Herregaarde, Købstadhuse og andre fredlyste Bygninger. Vi bragte jo forøvrigt i 1945-Aarbogen en Fortegnelse over disse Bygninger i Holbæk Amt.

I Personalhist. Tidsskr. 5. Bd. 3—4 H. har Hans Fyhn skrevet: En Oversigt over Slægter ved Navn Fyhn forekommende i Danmark og Norge. Her omtales de to Præster i Nr. Jernløse, Fader og Søn, J. J. Fyhn og Th. A. Fyhn, som Forf. har fortalt om i vor Aarvog 1945, og om den rige Possementmager Poul Christensen Fyhn, der 1667 købte Sejero af Kongen (et interessant Andragende fra ham om Patronatsretten til Kirken er gengivet).

Slægterne Hartmann i Danmark og Norge ca. 1570—1945, ved Albert Fabritius, udg. af Generalkonsul Hjalmar Hartmann 1945. Heri omtales bl. a. Kancelliraad Morten Hartmann († 1780), der ejede og beboede Holbækgaarden i Labæk, og hans Søn, Amtsforv. i Holbæk, Anders H., g. m. en Datter af Provst Peter Smith i H.

I Festskrift til Prof. Dr. Knud Fabricius har Albert Thomsen skrevet om »Henrik Thott og Holbæk Len«, den skaanske Adelsmand, som Frederik III 1661 solgte det gamle kgl. Gods til.

»Lederbladet«s Nr. 7, 1944, bragte en Artikel af Red. Jørg. Antonsen, Holbæk, om »En Hundredaarsdag for den politiske Vækelse«, omhandlerende det store Folkemøde 30. Juni 1845 paa Ulkestrup Mark.

I Anledning af 50 Aars-Dagen for Tveje Merløse Kirkes Genindvielse efter den store Restaurering 1895 har Menighedsraadet udsendt et Jubilæumsskrift ved Sognepræsten, Kr. Krarup: »Tveje

Merløse Kirke og Menighedsliv i Holbæk 1880—1920«. Efter en Beskrivelse af Kirken og Redegørelse for Restaureringen følger et Afsnit om Menighedsliv i Holbæk og Tveje Merløse 1880—1920, især om Indre Mission og Lægmandsbevægelsen; her er samlet en Mængde Materiale, og der citeres mange Breve og Udtalelser af Præster og Lægfolk. Udgiveren har gjort et stort Arbejde med denne Indsamling og fremdraget adskilligt værdifuldt, men der er ikke gjort Forsøg paa at bearbejde og sammenarbejde Mosaikken til en Helhed, ligesom det jo ogsaa er en betænkelig Svaghed, at det allermeste af Stoffet ingen Relation har til den jubilerende Kirke, og at Skildringen, som det hedder i en Efterskrift, er ufuldstændig og slutter væsentligt omkring 1915—20«. Bogen er smukt trykt med mange gode Illustrationer.

I »Aarbøger for nord. Oldkyndighed og Historie« 1945 er der en filologisk Afhandling af Harry Andersen om Gørløv-Stenen. I vor Aarbog 1923 fremkom Prof. Brøndum-Nielsen med den første Tydning af Indskriften med den mærkelige magiske Runeformel, og senere har Erik Moltke (i Acta philol. Scandinavica 1929 og 36—37) givet en fuldstændigere Læsning af Stenens Indskrift.

Fra Nationalmuseets Arbejdsmark 1945 indeholdt som sædvanlig en Række interessante Artikler om nyere Fund og Undersøgelser; saaledes Norling Christensens om Skeletgraven fra Korsør Nor, C. I. Beckers: En 8000-aarig Stenalderboplads i Holmegaards Mose og C. G. Schultzs om den mærkelige befæstede Kirkegaard i Malling. Desuden Artikler om saa forskellige Emner som Etnogr. Samlings Taletrommer fra Guldkysten, Antiksamling i Danmark før Thorvaldsen, et russisk Tsarportræt, Nordboerne i Thuledistriktet o. m. a. Her er ogsaa en god Artikel af Troels Smith om Pollen-Analyser af Mosefund og en Redegørelse for Museets store Undersøgelse af danske Bøndergaarde, bl. a. ogsaa her i Holbæk Amt.

Af Fortid og Nutid 16. Bd. er udsendt et Dobbelt hæfte, som indeholder de 16 Artikler i det Festskrift, Dansk hist. Fællesforening udsendte i Anledning af den tidligere Formand, Professor Dr. Knud Fabricius' 70 Aars Dag; mange af disse Artikler kan læses med Udbytte af enhver historisk interesseret.

Endelig skal det noteres, at Museerne i Kalundborg og Holbæk har udsendt deres sædvanlige Aarsberetninger til Museumsforeningernes Medlemmer.

A. T.